

NATUURWERKGROEP LIEMPDE

JAARVERSLAG

2015

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag 2015 van de Natuurwerkgroep Liempde. Voor de tweede keer in A5 formaat en weer in kleurendruk uitgevoerd.

Mijn dank gaat uit

- naar onze secretaris, Bernadette Roestenburg, maar zeker ook naar Jan Soetens, die met veel vakkennis en ijver dit jaarverslag een professionele uitstraling heeft gegeven.
- en natuurlijk naar de schrijvers van de artikelen.

Het is goed om als een organisatie zo nu en dan eens te beschouwen of de praktijk van alle dag nog past bij de geformuleerde doelstellingen.

In 1988 zijn de volgende twee hoofddoelstellingen vastgelegd:

- ✓ Het bevorderen van het natuurbewustzijn.
- ✓ Het behartigen van het belang van natuur en landschap in en rond Liempde.

Aan de eerste doelstelling wordt al jaren voldaan. Denk maar aan de maandelijks lezingen, wandelingen en excursies. Ook het Pinksterweekend en de bus excursie in de winter dragen bij aan de doel. Bovendien is er dit jaar weer een natuur basiscursus gestart, 'Leer Het Groene Woud kennen', nagenoeg alle docenten zijn leden van NWG Liempde.

Ook aan de tweede doelstellingen is afgelopen jaar rijkelijk aandacht besteed. Graag wil ik hier een aantal grote projecten en activiteiten, die in 2015 gestart dan wel afgerond zijn, vermelden. Een aantal van deze projecten zullen in dit jaarverslag wel nader aan de orde komen.

- ✓ Om te beginnen is er op initiatief van onze natuurwerkgroep, in samenwerking met Heemkundekring Stg. 'Kèk Liemt', een prachtig boekwerk verschenen: "Velder en Heerenbeek. Oorsprong en toekomst van twee natuurparels in Het Groene Woud".

- ✓ RCE (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed) project: “Wederopbouwgebied De Scheeken: Levend Landschap: historische populierenbeplanting”. Het betreft hier het aanplanten en snoeien van een groot aantal populieren in en rond De Scheeken. Tevens organiseren we een internationale uitwisselingsbijeenkomst over dit onderwerp.
- ✓ De doelstellingen en het plan van aanpak t.b.v. het project “Erfgoedstrategie Geelders” zijn in 2015, inclusief de financiering, vastgesteld. De uitvoering start in 2016, o.a. tijdens de Boomplantdag.
- ✓ De Hoogstambrigade Het Groene Woud, die ressorteert onder NWG Liempde, snoeit op verzoek en tegen onkostenvergoeding vele hoogstamfruitbomen in onze regio.
- ✓ De werkgroep Kleine Landschapselementen onderhoudt al jarenlang een groot aantal houtwallen en natuurgebiedjes.

Uiteraard is dit slechts een bloemlezing van alle activiteiten.

Bij deze activiteiten zijn we erg afhankelijk van vrijwilligers; gelukkig blijkt dat we kunnen altijd rekenen op onze leden.

Mensen die steevast laten blijken dat vrijwillig, iets anders is dan vrijblijvend. Dank daarvoor!!

Ook SPPiLL maakt bij de uitvoering van talrijke projecten dankbaar gebruik van de vele vrijwilligers van NWG Liempde

Tot slot van dit voorwoord wil ik ook nadrukkelijk mijn medebestuurleden betrekken. Met veel plezier ben ik al vele jaren voorzitter van dit collegiaal bestuur, dat als gids en wegbereider fungeert voor alle hard werkende vrijwilligers én de minder actieve genietters van de schitterende Liempdse natuur.

Mensen bedankt!

Tot zover het voorwoord van uw voorzitter.

Ik wens u veel leesgenot.

Èn:

Laten we er met z'n allen voor zorgen dat onze kinderen en onze kindskinderen kunnen blijven genieten van de natuur in het algemeen en in Het Groene Woud in het bijzonder.
Succes daarmee.

Ad de Kort

=====

BOOMPLANTDAG 18 maart 2015

In het jaar 2015 hadden we de boomplantdag aan de zuidkant van Liempde, en wel op gronden van Brabants Landschap aan de Watersteeg , een zijweg van de Broekdijk.

Volgens traditie is de organisatie in handen van de Natuurwerkgroep Liempde i.s.m. basisschool De Oversteek en Gemeente Boxtel maar nu ook met Brabants Landschap

Na de openingswoorden door Ad de Kort en weth. Peter van de Wiel gingen de kinderen van groep 8 van de basisschool De Oversteek aan de slag met de aanplant van de populieren en inheemse struiken. Dit alles in het kader van het Wederopbouwgebied De Scheeken, een project van Stichting de Brabantse Boerderij (SdBB en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed i.s.m. met de drie gemeenten in het gebied (Best, Boxtel en St. Oedenrode) en verschillende maatschappelijke organisaties zoals Brabants Landschap.

Het deelproject Levend Landschap richt zich op de versterking van het cultuurhistorische populierenlandschap, dat zowel in de periode voorafgaand aan de ruilverkaveling als in (en na) de ruilverkaveling van toonaangevend belang was. Wederopbouwgebied De Scheeken is een gebied waar het populierenlandschap ook nu nog bij uitstek nog beleefbaar is. De populierenteelt bouwt mede voort op het historische principe van het voorpootrecht.

Het project richt zich concreet op het planten van populieren langs wegen, op perceelsranden of op solitaire akkers, zodat het typische Wederopbouwlandschap van de Scheeken wordt versterkt.

Er zijn in totaal 72 stuks o.a. *Populus canadensis* 'Ellert', maar ook 125 stuks inheemse struiken zoals sleedoorn, wegedoorn, inlandse vogelkers, mispel en hondsroos aangeplant. .

Brabants Landschap heeft de stroken waar de populieren en het struweel zijn aangeplant uitgerasterd om deze te beschermen voor de grote grazers in het gebied.

We willen alle eerder genoemde partijen bedanken voor hun medewerking maar natuurlijk ook de kinderen en de vrijwilligers waardoor het weer een geslaagde boomplantdag is geworden.

VERSLAG VOGELWERKGROEP 2015

In 2015 hebben we met onze leden weer mee geholpen aan het wespendifferproject in Brabant. Het was alweer het 3de en laatste jaar van dit geweldige project. We hebben weer geholpen met o.a. grondposten bemannen en het opsporen van de aanwezige wespendifferen. Ook heeft Daan Knoops mij nog extra geassisteerd met o.a. het opsporen van wespennesten en het verzamelen van gevangen wespen d.m.v. sap/bier valletjes. Zelf heb ik er nog veel meer tijd in gestoken omdat ik 3 jaar betaald aan dit project mocht meewerken, wat echt super was om mee te doen! Jammer dat het zo kort was.

Verder zijn we weer bezig geweest met het meehelpen monitoren van de Houtsnip in natte leembossen van het Groene Woud. We hadden in 2013 en 2014 erg intensief geteld, zodat we nu een methode hadden ontwikkeld voor de komende jaren om met minder tellingen [4] in tegenstelling tot [15] in de vorige jaren toch een lijn kunnen gaan bepalen hoe het er met de houtsnip aan toe gaat. Erg leuke tellingen zijn het van 1,5 uur die in de avondschemering begint en in het donker op houdt. Ook leuk om andere leuke soorten waar te nemen zoals: nachtegaal, bosuil, ransuil, ree, vos, bosrietzanger, en zelfs een roepende hop!

Op 8 februari hebben we een wandeling door de Vughtse Gement gegeven onder leiding van Jan v d Heijden en mijzelf namens de vogelwerkgroep. Eerst hebben we een rondje gemaakt door het bos, later zijn we ganzen en zwanen wezen bekijken in de polder. Het was vrij rustig op het moment maar een groep van 130 kleine zwanen en een slechtvalk maakte het toch wel leuk. Toen we naar huis reden zagen we nog een mooi groepje patrijzen langs de weg zitten, ook een soort die het jammer genoeg erg slecht doet en hard achteruit gaat. Ook zijn we dit jaar natuurlijk weer volop wezen trektellen! Wel zijn we verhuisd van telpost; in de Scheeken zitten we echt op een mooi rustig plekje, maar het

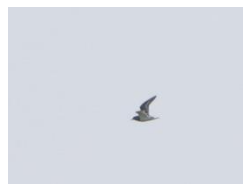
is daar dat we vrij weinig zicht hebben en gezien de situatie met alle houtwallen die nog steeds uitgroeien wordt het er ook niet beter op. Daarom hebben we in 2014 een paar keer geteld op de Vlagheide in Schijndel. Dat is een oude vuilnisbelt zodat we toch al gauw een meter of 20 hoger zitten en zodoende dus prachtig over alle boomrijen heen kunnen kijken. Bij trektellen komt het toch vaak aan op goed zicht. In 2014 hadden Daan en ik al meteen een nieuw Nederlands record te pakken met maar liefst 260.090 houtduiven!!! Dat zal niet snel

meer verbeterd worden. Kortom, het is een geweldige plek om te staan in de maanden augustus tot en met oktober. Het kan er wel erg koud waaien hebben we al ondervonden dus soms wijken we toch nog wel uit naar onze oude post. In 2015 was het jammer genoeg niet zo'n goed jaar voor de vogeltrek, door verkeerde wind zat alles vaak loeihoog en daardoor onzichtbaar. Ook was er door het aanhoudende mooie weer weinig stuwning om spectaculaire dagen op te leveren. We hebben in totaal 118,15 uur geteld wat resulteerde in 55.634 vogels. Enkele krenten in de pap waren 2 ijsgorzen, 1 noordse goudvink, 1 buidelmees, 1 grauwe vliegenvanger, 9 beflijsters, 1 grote pieper, 1 duinpieper, 1 roodkeelpieper, 1 visarend, 1 grauwe kiekendief, en maar liefst 4 rode wouwen.

Ook hadden we nog een steenloper! Misschien nog wel de meest zeldzame soort om zover in het binnenland tegen te komen.

Ook wil ik bij deze Jan van der Heijden bedanken voor al zijn inzet de afgelopen jaren als coördinator en neem ik vanaf nu het stokje over als nieuwe coördinator van de Vogelwerkgroep.

Groetjes Dirk Eijkemans

NATUURMOMENTEN 2015

01-01 De ooievaars in Kasteren waren toen de eerste sneeuw viel op 27 december gelijk vertrokken. Maar op 1 januari, toen de meeste sneeuw weg was, waren ze meteen weer terug op het Honk.

10-02 In de Geelders vanmorgen al 2 levendbarende hagedissen gevonden. En een kleine watersalamander was op zoek naar een poel.

14-02 Met een flinke groep vrijwilligers (15 pers) hebben we vandaag een gedeelte van 't Heike in de Geelders van jonge dennen en berken ontdaan. Tijdens het werk kwamen we een houtsnip en een watersnip tegen.

04-03 Met enkele kennissen van Waterschap de Dommel zijn we vanmorgen in de Geelders op zoek gegaan naar oerkreeftjes. Deze zeer zeldzame diertjes zijn alleen in het vroege voorjaar te vinden.

We vonden er deze morgen twee. Een jong en een volwassen (circa 2 cm). Ze behoren tot de kieuwpootkreeften. De soort die wij vonden was het oranje blauw zwemmende geraamte (*Eubbranchipus grubbi*).

06-03 Het amfibieënscherm is weer geplaatst aan de Savendonksestraat om de overstekende beestjes te redden van de pletdood.

07-03 De wolf is terug in Nederland. In het Drentse Noorden Sleen liep er een langs de weg en is door een automobilist gefilmd.

10-03 De Heikikkers laten zich voorzichtig zien en horen in de Hazeputten. Het is de eerste van de amfibieën die actief wordt in het voorjaar.

25-03 Vanmorgen topdrukte bij het amfibieënscherm. We hebben vandaag 428 dieren overgezet. Waarvan 190 bruine kikkers en 238 padden.

29-03 Ooievaars zijn vandaag met broeden begonnen.

15-04 Vanavond voor de eerste keer dit jaar naar de roepende boomkikkermannetjes in de Mortelen wezen luisteren. Ondanks de koude avond hoorden we er toch al verschillende.

16-04 Twee studenten van de Vrije Universiteit Amsterdam zijn met hun begeleiders vandaag afgereisd naar de Geelders om DNA af te nemen van enkele hazelwormen. Ze willen met het onderzoek populatie grootte en eventuele inteelt in de populaties aantonen. We zijn eerst bij de gebroeders

Vlaming geweest. Daar werd van 1 adult (volwassen) exemplaar DNA afgenomen. Langs de spoorlijn lag ook een hazelworm waar wangslijm van is genomen. In de Geelders vonden we alleen juvenieltjes die te klein waren om wangslijm van af te nemen.

20-04 Met de cameraval heb ik de bunzing, die al eens was gezien bij een houtopslag in de Maai, nu 2x op film staan. Het is een mannetje, dat de daar aanwezige konijnenholen afzoekt naar prooi.

01-05 De eieren van de ooievaars in Kasteren zijn vandaag uitgekomen. Nu nog afwachten hoeveel kuikens het zijn.

02-05 Onder de bosuilenkast in de Sort lag vandaag een geslagen jonge bosuil. Waarschijnlijk uitgevlogen en gelijk gepakt door een havik.

03-05 Vanavond zag ik de eerste gierzwaluwen van dit jaar weer in de lucht vliegen. Door het koude weer zijn ze wat later als andere jaren.

11-05 Vanavond hebben we in het donker een ronde gefietst om te luisteren of er ook boomkikkermannetjes riepen verder van de uitzetlokatie af. Tot onze verrassing hoorden we er 4 op Heerenbeek in de Elzing. Dat zijn de weilanden tegen de spoorlijn Den Bosch-Eindhoven aan. Dus deze boomkickers zitten al te wachten op het nieuwe ecoduct over de spoorlijn, zodat ze richting de Scheeken kunnen.

17-05 Er bleken 4 jonge ooievaartjes op het nest in de Maai te hebben gezeten. Een jong is door een ouder overboord gekieperd. Luid piepend is het beestje een meter boven de grond in een struik blijven hangen. De bewoner ging een weekje op vakantie en heeft mij gevraagd of ik wil proberen het jonge ooievaartje in leven te houden. Als je de vogel regenwormen aanreikt slobbert hij ze zo naar binnen.

18-05 Jonge ooievaar toch overleden.

25-05 We hebben een geweldig mooi pinksterweekend gehad in Havelte en omgeving.

27-05 In de Geelders staan nu 25 orchissen in bloei.

01-06 In de Hazenputten in het Vresselsbos zijn al enkele dagen lepelaars aan het foerageren. Een mooi gezicht.

07-06 Er liggen 2 dode jonge ooievaars op het nest in de Maai. Dus er is nog maar 1 jong over.

11-06 Tijdens onze inventarisatie ronde langs de boomkickers in de Mortelen vond ik vandaag het nestje van een veldwesp. Later bleek het nest van de zeer zeldzame bergveldwesp te zijn.

16-06 Vanmorgen zijn we nog eens op de natuurbrug over de A2 geweest. Toen we er weer afliepen lag er een half reekalfje dat er een uur eerder nog niet lag op dat koeienpad. Volgens mij is het kalfje in de omgeving van de brug het slachtoffer geworden van een maaimachine en is het daarna door een vos de natuurbrug op gesleept en laten liggen toen hij ons waarnam.

02-07 Het is al een tijdje bloedheet in de Nederland met warmte records. De huiszwaluwnesten met jongen erin vallen op sommige plaatsen naar

beneden door de droogte. De boomkikkerpoelen dreigen droog te vallen al voordat de jonge boomkikkertjes zo groot zijn dat ze het land op kunnen.

17-07 De orchissen op een weiland in Heerenbeek zijn allen ontdaan van hun zaadstengels. Dieven hebben alle stengels eruit geknipt en meegenomen. Het gaat hen om honderden zaadstengels.

08-09 Op 't Heike staan 26 klokjesgentiaanplanten in bloei. 19 Stuks op de bekende plek en 7 op een nieuwe locatie waar jaren geleden is geplagd.

28-09 Om 4h15 opgestaan om de superbloedmaan te zien en te fotograferen.

21-10 Op aanwijzing van Maarten en Anneke ben ik vanmorgen naar de Annadreef in de Kampina gefietst. Daar stond op een boomstronk de kroontjesknotszwam. Pas een enkele keer in Nederland waargenomen. Wat verder op de Annadreef zaten circa 20 kleine watersalamanders op het betonnen fietspad.

28-10 Het is dit najaar een geweldig goed paddenstoelen seizoen geweest met leuke vondsten zoals rupsendoders, witte en zwarte kluiwammen, hazenoren en grote en kleine stinkzwammen.

28-11 Met een groep van 18 personen hebben we vandaag weer een deel van 't Heike in de Geelders opgeschoond. Ook is nog een stuk van Kiskes Wei van houtopslag ontdaan.

26-12 Bijna iedere dag wordt er een temperatuur record gebroken. Vandaag 2^e kerstdag is het in de Bilt 14,4°C geweest. Vannacht blijft het ongeveer 13°C. Dus niks witte kerst.

Groetjes De Genieter.

NESTKASTEN

Er worden speciale nestkasten voor holenbroeders opgehangen. De meest bekende zijn de koolmeeskasten: met een vlieggat van 28 mm voor de koolmees en 26 mm voor de pimpelmees. De nestkastengroep heeft nestkasten opgehangen voor roofvogels en uilen. Met name bos, kerk- en steenuil maken graag gebruik van deze kasten. Een bosuil broed hoofdzakelijk in loofbossen en heeft daar een groot gat in een boom voor nodig. Gelukkig komen deze gaten steeds meer voor doordat de bossen ouder worden en er steeds meer dode bomen blijven staan, maar ook speciale bosuil nestkasten worden graag gebruikt. Steenuilen hebben het al iets makkelijker om, als het biotoop geschikt is, een geschikte nestplaats te vinden. Ze zijn te vinden in schuurtjes en knotbomen en komen ook steeds meer in nestkasten voor. Een nestplaats voor een kerkuil is al veel moeilijker te vinden. Plaatsen waar ze in donkere schuren naar binnen kunnen zijn schaars. Nieuwe schuren gemaakt van damwandprofielen zijn vaak helemaal dicht. Deze soort kan heel goed geholpen worden met een nestkast waar de uil wel in kan. Dat blijkt ook wel dat in Nederland meer dan 95% van de kerkuilen in nestkasten broeden. Gelukkig zijn er steeds meer mensen die de uilen aan een nestplaats willen helpen. Zo zijn afgelopen jaar twee nieuwe schuren, een in Den Dungen en een in Liempde gebouwd, waarvan de eigenaar tijdens het bouwen een gat van 15x 15 cm in de gevel, voor de kerkuil, open liet. De nestkastengroep heeft achter deze gaten een nestkast gehangen. Allebei de kasten worden regelmatig door de kerkuilen gebruikt, wat je kunt weten door de achtergebleven braakballen in de nestkast. De uil kan alleen via het invlieggat in de kast komen en niet verder. Een onopvallend gat in de buitengevel maar word toch door de kerkuilen gevonden en hopelijk in 2016 als broedplaats gebruikt. Wonderbaarlijk dat een kerkuil zo'n gat kan vinden.

De andere drie gaten in deze gevel zijn bedoeld voor boerenzwaluwen, en inderdaad hebben er twee koppels boerenzwaluwen in de schuur gebroed, alleen kwamen zij via een deur, die altijd openstond, naar binnen.

Resultaten

Het gebied waarover de resultaten vermeld zijn bestaat uit : Liempde, Gemonde, Sint-Michielsgestel en Den Dungen.

De nestkasten in Liempde worden door Dirk, Daan en Thieu gecontroleerd, terwijl Sint-Michielsgestel, Gemonde en Den Dungen door Rien en Toon gecontroleerd worden.

Kerkuilen 2015 was een topjaar wat betreft het aantal muizen, met als gevolg veel jonge kerkuiltjes, omdat kerkuilen bijna alleen maar muizen eten. Afgelopen jaar minder muizen en dus minder kerkuiltjes. Totaal tien broedparen waarvan vier in Liempde. Steenuil zijn minder afhankelijk van de muizenstand, omdat zij, naast muizen, ook regenwormen mest- en meikevers, kikkers, vogeltjes en dergelijke eten. Afgelopen jaar werd er zelfs een mol in een nestkast aangetroffen. Mede door de vele opgehangen steenuil kasten krijgen we ook steeds meer steenuilen. In het afgelopen jaar hebben er ook drie broedgevallen in nestkasten plaatsgevonden die pas in het najaar opgehangen zijn. Er is dus blijkbaar een behoefte aan de nestkasten. Totaal maar liefst 97 jongen steenuiltjes die in een nestkast geboren zijn. Een aantal waar we best trots op kunnen zijn. En ook, nu voor de tweede keer twee succesvolle broedgevallen in nestkasten op een erf. De bosuil had een mager jaar, alleen twee nestkasten met jonge bosuiltjes.

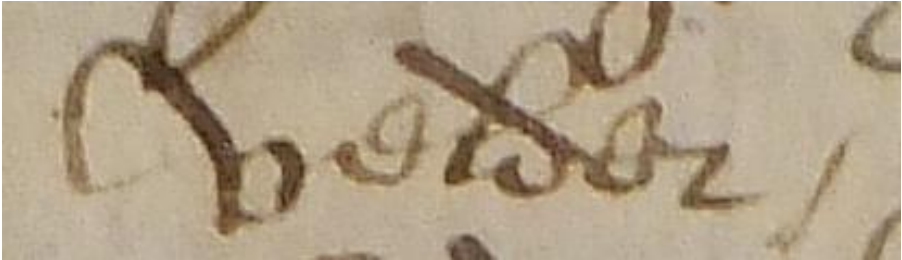
Werkzaamheden

Het najaar zijn diverse kasten schoongemaakt en vijf steenuilkasten gerepareerd door deze van een nieuwe deksel te voorzien. Deze kasten worden uit de boom gehaald, waarna een nieuwe wordt teruggehangen en de oude thuis gerepareerd kan worden. Rien Ondersteijn is hier zeer bedreven in. Het schoonmaken en afhalen gebeurt veilig: staande op een ladder en hangend in een klimgordel waarbij je veilig met twee handen op hoogte kunt werken.

Toon Ondersteijn

PUBLICATIE VELDER - HEERENBEEK

Heemkundestichting Kèk Liemt en Natuurwerkgroep Liempde hebben eind 2014 het initiatief genomen tot het maken van een boek waarbij het landgoed Velder centraal staat en dat eind 2015 uit zou komen. Het is vanuit de (werkstichting) Stichting Natuurprojecten Liempde in samenwerking met de familie Van Boeckel uitgevoerd. Begin 2015 verzocht het Brabants Landschap, de eigenaar van het buurlandgoed Heerenbeek, om ook Heerenbeek mee te nemen in de publicatie. Hierop is positief gereageerd. Zijn ouderdom en het feit dat het sinds de Middeleeuwen grotendeels uit bos bestaat, maken Velder bijzonder waardevol. De oudste geschriften over

Velder (*Vellaer*) dateren al uit de 14^e eeuw. De ronde vorm van Velder en de grenswallen uit de 13^e eeuw aan de buitenzijde wijzen er op dat Velder ingericht is in een tijd dat er nog geen kaarten bestonden om eigendommen vast te leggen.

In de Middeleeuwen was Velder een bosgebied binnen een veel groter bosgebied waar Heerenbeek, De Scheeken en De Gelders nog restanten van zijn. Het 15^e eeuwse toponiem *Lyemderwaut* (Liempderwoud), dat via een toponiemenbank op het eind van de Hamsestraat (Liempde) in ere is hersteld, herinnert nog aan dat grootschalige oorspronkelijke bosgebied. Men spreekt wel van leembossen, omdat in de ondergrond zich leemlagen bevinden die zorgen voor stagnerend water. Samen met de lage ligging maakt dit een snelle waterafvoer lastig. Deze leembossen hebben om die reden een vochtig karakter.

De eigenaren, het sterrenbos, de relatie met Abdij van 't Park (Heerenbeek) de natuurwaarde en vele wetenswaardigheden zijn beschreven in het boek

“Velder en Heerenbeek. Oorsprong en toekomst van twee natuurparels in Het Groene Woud”. Het eeuwenlang gebruik voor de jacht (Velder) en landbouw (Heerenbeek) wordt uitgebreid beschreven. Het robuuster boek werd gepresenteerd onder meer dan overmatige belangstelling op Velder en in de Schutskuil. Begin 2016 blijkt het boek al bijna uitverkocht.

Tot op de dag van vandaag is Velder en ook Heerenbeek een eldorado voor natuur- en landgoedliefhebbers. De zeldzame Middelste bonte specht kwamen hier voor het eerst in Brabant tot broeden en van de Houtsnip en Wespendif leven er belangrijke populaties. Voor bijzondere plantensoorten als de Eenbes en de Zwartblauwe Rapunzel zijn het de laatste groeiplekken in Noord-Brabant.

Hopelijk levert het boek een bijdrage om deze natuurparels te behouden.

Ger van den Oetelaar

huizen Velder 1832 (kopie)

PINKSTERWEEKEND 2015

Dit is de beknopte versie van het verslag " Pinksterweekend 2015 van de Natuurwerkgroep Liempde".

We zijn dit jaar op stap geweest met 22 deelnemers, van vrijdag 22 mei t/m maandag 25 mei.

De bestemming was Havelte waar we gehuisvest waren in groepsaccommodatie "De Veurdeale" aan de Veendijk 2.

Havelte ligt in zuidwest Drenthe. Ten oosten van Havelte liggen veel zandheide natuurgebieden en ten westen liggen op ± 10 km. Giethoorn, Wieden en Weerribben, dus natte natuurgebieden. Daarom hadden we besloten om enkele excursies naar de droge en enkele naar de natte natuur te doen.

Verschillende dames (en heren?) waren weer bereid geweest om iets lekkers te maken voor het aankomstbuffet op de vrijdagavond. Het zag er zo prachtig uit en smaakte zo heerlijk dat je daarom alleen al mee zou willen met het kamp. Allen hartelijk dank hiervoor.

Het weekend is in een heel gezellige, fijne sfeer verlopen en dankzij de gidsen hebben we weer veel natuurweetjes opgedaan en zijn we op plekjes geweest waar we anders nooit zouden komen.

Elk dagdeel is er een deelnemer geweest die een kort verslagje heeft geschreven van de excursie.

De "Plantentantes" (Bernadette en Margreet) hebben al hun waargenomen planten genoteerd en Annie heeft alle andere waarnemingen opgeschreven die door ieder haar richting op werden geroepen.

Bert Vervoort

Programma:

Vrijdag 22 mei :

18.30 uur: gezamenlijk buffet

20:00 uur: lezing over natuurgebieden omgeving Havelte door
Jaap Veneboer

Zaterdag 23 mei:

voormiddag: excursie Dwingelderveld, gidsen door eigen leden

's middags : vrij.

19:00 uur : BBQ

Zondag 24 mei:

10.00 uur: Woldlakebos(Weerribben) , gids Evert Ruiter

13.30 uur: Moerasplan Wetering, gids Evert Ruiter

Maandag 25 mei:

9.30 uur: Holtingerzand, gids Jaap Veneboer

Vrijdag 22 mei 2015.

Om 4 uur welkom in onze accommodatie en worden al snel na koffie en streeklekkernij de kaarten geschreven met beterschapswens voor Maarten, alsmede een proficiat voor Dirk en Katja

Na een geweldig buffet gemaakt door verschillende deelnemers, en na koffie met zelfgemaakt gebak (Annemiek is jarig) hebben we de opwarmer van het weekend.

Een dubbele lezing zelfs van Jaap Veneboer, wat een mooie presentatie!

Mooie foto's van alles wat er te zien is in de omgeving Havelte.

Als we de helft zien van wat hij laat zien, dan belooft dit weer een superweekend te worden.

Zaterdag 23 mei.

6 uur, bewolkt, Margreet en Tinus hebben hun goede daad weer verricht; manneke en vrouwtje meikever gered van een wisse dood vlakbij de accommodatie. Op het warme asfalt zitten er tientallen, te wachten op ??

Jeanne en Bert zijn ook op pad geweest, geelgors, enkele reeën, en regen.

Benieuwd wat de dag gaat bieden. Om 9 uur op pad met onze eigen gidsen voor vandaag; Bert en Annie alsmede Driek en Maria hebben voorwerk hiervoor gedaan.

Op weg naar Dwingelderveld, naar het nieuwe bezoekerscentrum komen we hier met zes auto's in colonne rijdend aan. Zonder Bert en Jeanne ergens vergeten op hen te wachten! Gelukkig hebben ze TomTom en kunnen we al spoedig met gids alsnog richting bezoekerscentrum.

We gaan op pad.

Mooie wandeling, wel koud maar droog, prima wandelweer, en al gauw heeft Thieu een koppeltje wielewalen gespot. En meteen daarna wordt er een ree met kalf waargenomen van heel dichtbij. Het is afwisselend nat en droog heidegebied, met midden in het bos een gezellig theehuis, de Anserdennen. Koffie en nog eens koffie met gebak, terug naar het bezoekerscentrum. Alle planten en vogels die onderweg gezien zijn, zijn of genoteerd of gefotografeerd voor later, o.a. bij de BBQ kan iedereen zien wat wij gezien en zij gemist hebben....

Tinus (Martien)

Zaterdagmiddag 23 mei.

Deze middag waren we vrij, maar iedereen koos er voor om met dit prachtige weer in het Dwingelenderveld te blijven. Enkele dapperen gingen te voet vanaf het bezoekerscentrum dwars door het weidse heidelandschap op zoek naar een vogelkijkwand aan de andere kant van het gebied maar zijn daar nooit aangekomen, daar ze bang waren anders de BBQ te moeten missen.

De meesten kozen er voor om via een toeristische route naar de vogelkijkwand op zoek te gaan. Maar ook zij zijn daar nooit aangekomen, daar ze op de wandeling vanaf de parkeerplaats naar de wand zoveel moois tegen kwamen dat er niet veel meters gemaakt werden. Een boomvalk joeg op de libellen die boven de vennetjes vlogen. Door enkele mensen werd er met de camera jacht gemaakt op groentjes (vlinder) die rond een eikenboom fladderden. Aan de rand van de vennetjes wemelde het van de uitsluitende libellen.

En toen niet te laat terug voor de voorbereidingen en het nuttigen van de BBQ die bij ieder weer tot tevredenheid smaakte.

Bert

Zondagmorgen 24 mei 2015 1e Pinksterdag,

Terwijl we stonden te wachten op onze gids Evert Ruiters, die we nog kenden van het Vechtdal, hoorden we de wielewaal.

Het Woldlakebos is een bos aan de rand van de Weerribben en vormt een buffer tussen dit nationaal park en het landbouwgebied.

Er lopen brede sloten door (het water komt uit de randmeren) met veel krabbescheer en waterviolier, indicatoren voor schoon water.

Ze willen het oude landschap terughalen met petgaten waarin lisdodde, riet en krabbescheer groeien.

De zon krijgt alle kans om de paden goed op te warmen en is dus een ideaal gebied voor libellen en vlinders.

De Weerribben staat in de top 5 van libellengebieden in Europa.

Er komen 55 soorten libellen voor.

Het weer was uitstekend voor de libel, voor de vlinders was het nog te koud.

Hier een aantal van onze waarnemingen: viervleklibel, glassnijder, smaragdlibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, bruine korenbout, gewone oeverlibel.

Libellen zijn rovers. Ze pakken met een soort korfje insecten in de vlucht.

Als Evert met zijn net zwaaide was het altijd raak.

Hij pakte de libellen bij de vleugels vast en dan konden we ze erg goed zien.

De vleugels kunnen daar goed tegen, anders dan bij vlinders.

Ook zagen we een aantal juffers: variabele waterjuffer, vuurjuffer, azuurwaterjuffer, lantaarnjuffer, roodoogjuffer, die zit graag op het blad van de gele plomp.

Boomvalken eten in de vlucht libellen, soms duizenden per dag.

Ook hoorden we een aantal vogels nl. de wielewaal, kleine karekiet, bosrietzanger, grasmus, zanglijster, rietgors.

De zwarte stern (moeraszwaluw) broedde vroeger op krabbescheer.

Verder werden er nog een strekspin en een bloedcicade waargenomen.

De riettelers houden het gebied open (beheerssubsidie) het mossenpakket verstikt het riet en wordt soms geplagd.

Door samenwerking van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer wordt dit gebied in stand gehouden, rietafval wordt nu nog verbrand maar in de toekomst afgevoerd. Het is een prachtig gebied. We hebben genoten vooral dankzij onze deskundige gids Evert.

Tiny

Zondagmiddag 24-05-2015 1e Pinksterdag,

Bijkomen van de zeer interessante libellentocht met Evert in het Woldlakebos ging gemakkelijk want het was rustig op de parkeerplaats. De lunch werd naar binnen gewerkt en de tweede excursie van Evert ving aan. Dit keer waren vogels aan de beurt in het Moerasplan Wetering dat naast de parkeerplaats lag.

Vanaf de dijk met de telescopen bij de hand kwamen vogels als zomertaling, purperreiger, geoorde fuut, stormmeeuw, oeverzwaluwen bruine kiekendief op het netvlies. Meerkikker, geelgors, kleine karekiet, rietgors en grasmus vormden het achtergrondkoor.

Sommigen konden de ochtendindrukken nog niet helemaal loslaten en zagen in de vegetatie langs het pad variabele waterjuffers, een glazenmaker, een smaragd libel en meer van dat kleine spul.

Evert stopte halverwege de dijk. Hij overlegde of we zin hadden in de kijkhut aan de Auken, een 10 minuutjes rijden om purperreigers

en andere mooie vogels waar te nemen. Nou daar hadden we natuurlijk wel oren naar.

De kleine weggetjes en brugjes onderweg leverden enkele ooievaars op en mooie landschappen. In de buurt van Giethoorn stond de kijkhut van Natuurmonumenten. Over een klein bruggetje begon het wandelpad naar de hut. Als je bij de plantendames liep (meestal achteraan) dan hoorde je dreunen: kikkerbeet, moeraslathyrus, grote valeriaan, hazenpootje, wateraardbei. Als je tenminste niet te veel bezig was met knijsjes van je af te slaan.

Vanuit de hut, die natuurlijk weer niet ontworpen was voor telescopen, zagen we purperreigers op hun nest of onderweg er naar toe, ooievaars en lepelaars op thermiek rondjes draaiend hoog boven ons. Het was de moeite waard.

Na afscheid te hebben genomen van Evert, de alwetende natuurgids reden we weer naar de Veendijk in Havelte en zetten ons neer met koffie of iets

sterkers in de grote tuin van het verblijf, met boerenzwaluwen, hoornaar en atalanta om vanuit de luie stoel naar te kijken.

Om een uur of 6 doken er een stel dames en enkele heren op het eten. Er werd in een mum van tijd een lopend buffet in elkaar gezet van overblijfselen van de bbq van de avond ervoor. Het smaakte verrukkelijk. De avond verliep zoals gewoonlijk: gezellig en geanimeerd.

Maandag 25-05-2015 2e Pinksterdag,

Iedereen zat om 8 uur al weer aan de ontbijttafel. Afsproken werd om een lunchpakket voor de middag klaar te maken zodat, als we terug kwamen, er alleen koffie hoefde te worden gezet en we daarmee direct tot eten konden overgaan zonder van alles voor de dag te halen. Het was immers al weer de dag van vertrek. Zo'n weekend is veel te vlug voorbij.

De wandeling met Jaap Veneboer ging door het Holtingerveld. Hij had vrijdagavond al laten zien dat hij mooie foto's maakte, dus wist hij hoeveel tijd er gemoeid is met een en ander op beeld te krijgen. Heel geduldig wachtte hij af en stelde hij

de lengte van de wandeling steeds bij. Er was dan ook heel veel te zien. Uit "Het Schier", een waterpartij die ook de naam "Genieput" draagt omdat de genie het vroeger als zwembad gebruikte, klonk de roep van groene- en meerkikker. Een sub-adult heikikker, dus een puber die nog niet aan het voortplantingsproces deelneemt, zat langs het pad. Bij Hans op de broek landde een viervleklibel. Een enorm aantal mestkevers kruisten letterlijk ons pad samen met langsprietdansmotten. Op een kleine grasvlakte met muizenootjes vlogen bruine vuurvlinders, voor de meesten van ons een nieuwe soort. Verder vlogen er hooibeestjes en kleine vuurvlinders. Een boomleeuwerik zong zijn dluu-dluu-dluu als een afdalend trapje tijdens zijn vlucht. Op een steen zat een vrouwtje gevlekte witsnuitlibel te poseren. Geelgorzen en boompiepers waren algemeen op de toppen van boompjes in de buurt van de heidevelden. Een grote mierwesp vrouw ploeterde over het

zandpad op zoek naar een hommelnest om haar eieren in te leggen. Een heel bijzondere waarneming.

Op het voormalig in de Tweede Wereldoorlog in aanleg geweest zijnde Duits vliegveld werd het bijzonder interessant. Voor veel plantjes als gewone vleugeltjesbloem, heidekartelblad en gelobde maanvaren moesten veel fotografen plat op de grond.

Een wat minder fris gezicht was de zandhagedis langs het pad die werd opgepeuzeld door mieren. De vele levende anderen maakten het weer goed. Het duurde natuurlijk weer een tijd voor iedereen het mooie geblokte beestje op de foto had staan. Jaap maakte verderop zelf een foto van zo'n hagedis en liet hem vlug wegllopen. "Anders beginnen ze daar ook nog aan", zei hij met een lach. Grondster was een klein plantje maar niet minder mooi en vrij onbekend.

Het zandpad met de kijk op de Havelterberg en zijn Hunehuis werd steeds moeilijker te belopen tot je op het eind het idee had dat je twee stappen heen en een terug deed. Alle reden om bij mierenleeuwholletjes stil te staan en te bekijken hoe de larven die erin huisden een poging deden om mieren met het gooien van zand te vangen. Over het klapzand hadden basterdloopkevers niet zo veel moeite om vooruit te komen.

Jaap had een dode gedeukte gouden tor gevonden. Nee het beestje was niet doodgegaan doordat hij een deuk had opgelopen, maar hij heette zo en nee van het goud werd Jaap niet rijk.

Het was het laatste natuurverschijnsel dat hij voor ons in petto had. Hij was een geduldige gids die zich heel goed aanpaste aan de wensen van de groep. Maria en Bert bedankten hem uitgebreid met een boek en een honorarium.

Terug in de Veurdeale aten we de lunch, ruimden de boel op en vertrokken weer richting Brabant. Het hoofd vol mooie beelden en heel veel informatie

Lang niet alles van wat we zagen is hier op papier beland.

Vier van de laatste vertrokken mensen dachten iedereen al thuis te weten, toen ze verlegen om koffie de snelweg verlieten om langs de Maas een bakje troost te halen. Wat schetst hun verbazing? De bus van een bekende meubelmaker uit Liempde stond op de parkeerplaats. Aan de picknickbank zaten vijf deelnemers van het Pinksterweekend koffie te

drinken gemaakt met een eigen brander. Ook ons viel deze heerlijke drank ten deel.

Jeanne

Dankzij het initiatief van Maria Termeer hadden we dit jaar toch maar weer een geweldig Pinksterweekend.

Het organisatiecomité: Annie en Bert , Maria en Driek, Anneke en Maarten.

Voor het volledige verslag incl. lijsten van deelnemers en waarnemingen kijk op www.natuurwerkgroepiempde.nl/nieuws/

WERKGROEPEN NATUURWERKGROEP LIEMPDE

Gidsenwerkgroep

Henk van Boxmeer
Hein de Koning
Ad de Kort
Eric van Oijen
Ger van den Oetelaar
Toon Ondersteijn
Bernadette Roestenburg
Lex Schregardus
Jeanne Soetens
Bert Vervoort
Karel Voets
Mari de Wit
Jeanne Zandbergen
Jan Zandbergen
Wilhelmien vd Biggelaar

Paddenwerkgroep

Tiny van de Griendt
Katja de Groot
Daan Knoops
Stan Knoops
Engelie van de Pas
Jeanne Soetens
Annie Vervoort
Bert Vervoort
Maria de Leest
Mari de Wit
Co Kramer
Lex Schregardus
Karel Voets

De coördinatoren van de werkgroepen staan vet gedrukt.

Plantenwerkgroep

Anja Gevers
Daan Knoopsw
Hennie van Nassau
Bernadette Roestenburg
Margreet van Ruremonde
Bert Schellekens
Gerrie de Rooij
Eric van Oijen
Frans Vlamings
Anneke van der Waaij
Maarten van der Waaij
Rien Ondersteijn
Jan van Dingenen

Nestkastenwerkgroep

Dirk Eijkemans
Thieu van Gestel
Ad van Heerebeek
Daan Knoops]
Rien Ondersteijn
Trees Timermans
Toon Ondersteijn

PR/Website

Anja Eerdmans
Lisette Verhoeven
Jan Soetens
Bernadette Roestenburg
Karel Voets
Ton Popelier

Vogelwerkgroep

Thieu van Gestel
Ad van Heerebeek
Daan Knoops
Leo vanj de Laar
Toon Ondersteijn
Jan van der Heijden
Dirk Eijkemans

Werkgroep RO

Ad de Kort
Karel Voets
Jaap van der Woude
Marcel vd Langenberg

Kleine Landschaps Elementen

Dirk Eijkemans
Jan van der Heijden
Mario Knoops
Ad de Kort
Marcel vd Langenberg
Hennie van Nassau
Engelie vd Pas
Jan Willem van Rijn
Lex Schregardus
Cees Sleutjes
Diana Vervoort
Karel Voets
Casper Ganzdenboom
Martien Roestenburg
Chris van den Hurk
Driek Termeer
Co Kramer
Kees vd Griendt
Rien Ondersteijn
Ton Popelier
Eric van Oijen

PLANTEN INVENTARISEREN IN 2015

In 2015 heeft de plantenwerkgroep geïnventariseerd in het gebied dat loopt vanaf Velder aan de oostkant van de spoorlijn en dan tot over de snelweg in de bossen rond De Keel. Ooit was dit een aaneengesloten gebied, maar dat valt door de snelweg nu niet op.

Daarnaast hadden we behoefte aan wat nieuwe biotopen en dus hebben we 'excursies' gemaakt naar de Hooibrug, Wijboschbroek, de Dommel bij Kasteren, de nieuwe meanders van de Beerze bij Lennisheuvel en tenslotte de akkerrand die de Jeugd Natuurwacht beheert. Alles bij elkaar een jaar vol afwisseling. Waarschijnlijk zullen we dit jaar een soortgelijk programma volgen.

Andere biotopen hebben natuurlijk andere planten en dat blijkt ook uit onze 'score'. Meestal hebben we rond 200 verschillende planten op onze lijst, maar in 2015 zijn we op 250 uitgekomen. Er waren geen zeldzaamheden bij waar je de pers mee haalt, maar bijvoorbeeld waterlepelkje geldt als zeldzaam en bedreigd. Een mooie verrassing waren de grote aantallen waterviolier in de bossen bij De Keel. Ze stonden vol in bloei toen wij er inventariseerden, schitterend.

Enkele bijzondere planten

Volgens de traditie worden in dit stukje altijd een paar planten speciaal in het (voorjaars)zonnetje gezet. Liefst natuurlijk planten die we vorig jaar ook bij het inventariseren zijn tegengekomen. En omdat het bijna voorjaar is als ik dit schrijf, doe ik dat het liefst over voorjaarsbloeiers. Vorig jaar heb ik daarom de voorjaarsbloeiers zoals bosanemonen, speenkruid en guldenboterbloem getalsmatig bekeken. Dit jaar zoek ik het hogerop: bloeiende bomen.

Als je op internet 'voorjaarsbloeiers' in tikt, krijg je vele pagina's sneeuwkllokjes, anemoontjes, blauwe druifjes, tulpen etc. maar bijna geen bomen of struiken. Dat klopt overigens ook met mijn gevoel: bij voorjaarsbloeiers denk ik ook niet aan toverhazelaar of forsythia. Maar ze zijn

er natuurlijk wel, die heel vroeg bloeiende bomen en struiken en ook inheemse.

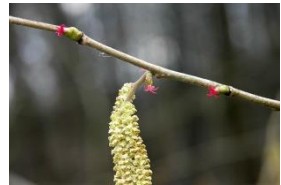
Onze vroegste bloeiers zijn meest windbestuivers. Logisch want in februari en maart zijn er nog niet veel insecten. We hebben natuurlijk ook vroeg bloeiende insectenbestuivers zoals de sleedoorn en de meidoorn, maar dit jaar beperk ik me tot de windbestuivers.

Het nadeel van windbestuivers is dat ze geen reclame hoeven te maken naar de insecten toe. Dus echt spectaculair is de bloei van windbestuivers meestal niet. Je moet dus goed kijken maar dan is het vaak allemaal wel klein, maar ook heel mooi. Nog een probleem is dat de bloemen vaak te hoog hangen: het zijn tenslotte bomen.

De foto's die ik gemaakt heb komen van de oostkant van Velder rond de parkeerterreinen die bij de evenementen van Velder worden gebruikt. In de wallen daarom heen staan gele kornoelje en iep op ooghoogte en verderop in het bos staan rode kornoelje, hazelaar en els.

Hazelaar

De winnaar bij de vroegbloeiende inheemse bomen, waarschijnlijk de hazelaar (*Corylus avellana*). De toverhazelaar en de naaktbloeiende jasmijn zijn eerder, maar die zijn niet inheems. De meeste soorten en kruisingen van toverhazelaar (*Hamamelis spec.*) stammen uit China en zijn geen familie van onze hazelaar. In hun 'thuisland' groeit de toverhazelaar in de bergen tot een hoogte van 4500 m! Geen wonder dat ze geen last hebben van wat wij winter noemen. Naaktbloeiende jasmijn of winterjasmijn (*Jasminum nudiflorum*) bloeide deze 'winter' al vóór nieuwjaar, misschien was het een recordpoging. Maar ook deze is niet inheems en ook geen familie van 'onze' boerenjasmijn (*Philadelphus spec.*), die trouwens ook niet inheems is.

Zo, de concurrentie is nu gediskwalificeerd. Hazelaar is wel inheems, maar die speelt ook wel beetje vals. In augustus hangt die de mannelijke katjes al klaar om in januari vooral de eerste te zijn. Op 8 januari 2016 hing één boom in de Kampina al helemaal vol met bloeiende katjes. Maar die heb ik niet mee

geteld, want ik kon nog geen rode vrouwelijke bloemetjes vinden. Die vond ik pas op 7 februari, ook in de Kampina maar op een andere plek.

Deze winter was natuurlijk wel heel erg zacht, zeker de maand januari, maar de hazelaar heeft er blijkbaar geen moeite mee om ook bij strenge vorst de schijnbaar onbeschermdde mannelijke katjes in goede conditie te houden. Ik heb nog niet gevonden hoe dat in zijn werk gaat. De vrouwelijke bloemen zitten wel goed opgeborgen in een klein knopje. Ik dacht eigenlijk dat in ieder knopje één bloem zat, maar het blijkt dat ze daar met drie of vier zitten en alleen de rode stempels of stampers naar buiten steken.

Heel vroeg je katjes buiten hangen blijkt ook nadelen te hebben. Een paar jaar geleden vond ik eind augustus op Velder misvormde hazelaarkatjes. Ze waren aangetast door gallen van de springende hazelaargalmug (*Contarinia corylina*).

Gele kornoelj

Ik denk dat gele kornoelje (*Cornus mas*) de tweede inheemse boom is Nederland die in bloei komt. Dit jaar zag ik de eerste bloemen aan gele kornoelje in midden februari op Velder. Hele mooie gele bloemetjes, maar veel minder opvallend dan de katjes van de hazelaar. Op een paar meter afstand kun je ze gemakkelijk ongezien voorbij lopen.

Gele kornoelje is inheems. Zijn neef rode kornoelje (*Cornus sanguinea*) is ook inheems en groeit ook op Velder maar die bloeit pas in juni met witte bloemetjes. Een verrassend groot verschil. Beide zijn grote struiken of kleine bomen en ik had de indruk dat ze zich hier

uitstekend kunnen handhaven, maar toch staat de gele op de rode lijst als 'zeer zeldzaam'. Misschien komt mijn indruk nog uit Zuid-Limburg want daar voelt de gele kornoelje zich het best op zijn plaats. Ik heb wel de indruk dat de meeste gele kornoeljes hier worden aangeplant; misschien worden die niet meegerekend als inheems. Merkwaardig is de mededeling van de Nederlandse Wikipedia dat de gele kornoelje vooral wordt aangeplant voor de vruchten. Ik wist niet eens dat die rode bessen eetbaar waren! Voordat ze

helemaal rijp zijn, schijnen ze wel zeer wrang te zijn. Dus wie het wil proberen...

Rode kornoelje valt op door de rode takken zolang de plant nog niet in blad staat. De zwarte bessen zijn niet eetbaar. In Drenthe groeit nog een zeer zeldzame Zweedse kornoelje en verder verwildert de Canadese kornoelje hier nog wel eens vanuit siertuinen. Sommige vormen van deze Canadese kornoelje lijken sterk op de rode kornoelje.

Kornoelje heeft een roemrijk verleden door het speciale hout. Het is een van de weinige houtsoorten die niet drijven. Het hout is zeer hard en werd veel gebruikt voor gereedschappen en dergelijke. De oude Grieken vonden dat de beste speren en werpsperen van hout van de kornoelje gemaakt moesten worden.

Els

Het verschil tussen zwarte en witte els is niet erg groot. Witte els heeft een lichtere bast en spitse bladeren. En zwarte els dus een donkere bast en stompe bladeren. Het zijn beide vroege bloeiers die al maanden paarsige katjes hebben voordat de bloei begint. Meestal hangen die katjes tussen de 'proppen' van vorig jaar. Dat moet ook want pas na de winter zijn de zadjes rijp en kan er dus gezaaid worden.

Net als bij de hazelaar, heeft de els knopjes waarin de vrouwelijke bloemen zitten en als het tijd is, steken die een groot aantal rode stampers naar buiten voor de bevruchting. En die tijd is nu. Maar zoals je bij de hazelaar altijd naar de rode sterretjes moet zoeken, hoef je bij de els altijd alleen maar heel goed te kijken. Het is wel duidelijk waar je moet kijken: op de uiteinden van de twijgen zitten niet alleen de katjes maar ook kleine bijna zwarte knoppen. Het zouden bladknoppen kunnen zijn, maar daarbinnen in zitten dus de vrouwelijke bloemen. Maar zelfs als die allemaal hun rode draadjes naar buiten steken valt het niet echt op! Toch maar even zoeken want het is wel mooi.

Iep

Misschien wel de mooiste vroege bloeier in ons land is de iep. Net als alle vorige bomen bloeit de iep in februari en maart voordat de bladeren komen. En ook net als de vorige bomen zijn het windbestuivers dus echt spectaculair is dus ook bloei van de iep niet. Je kunt een bloeiende iep ongezien voorbij lopen. Maar als je de bloeitros van de iep van dichtbij bekijkt is het toch een zeer spectaculair geheel met een hele boel bloemen en kleuren. En dat allemaal op minder dan een vierkante centimeter. Ik hoop dat het op de foto een beetje tot uiting komt.

De foto hierbij is van de gewone iep. De fladderiep (*Ulmus laevis*) heeft ongeveer dezelfde bloeiwijze maar de steel van de bloemen (en dus later van de vruchtjes) is een stuk langer en dat zorgde voor de naam van de boom. De gewone iep is officieel geen soort maar een verzameling varianten en kruisingen van *Ulmus minor*

die in het Nederlands gladde iep, kurkiep, Hollandse iep, veldiep etc. heten. Kurkiep heeft een soort vleugeltjes op de takken en staat in ieder geval ook in de wallen van Velder, fladderiep niet voor zover ik weet.

Waarschijnlijk weet iedereen dat de iepziekte onze iepen bedreigt, alle soorten zijn er gevoelig voor maar er zit wel variatie in. Sinds de laatste uitbraak begin vorige eeuw, is waarschijnlijk 90% van het iepenbestand hierdoor gesneuveld. De ziekte wordt veroorzaakt door een schimmel die wordt overgebracht door een kever. De schimmel zelf is misschien niet eens zo gevaarlijk, maar de iep reageert er erg 'paniekerig' op. De boom sluit namelijk alle vaten af waarin de schimmel verschijnt en 'verstikt' zo zichzelf. In binnen- en buitenland wordt hard gewerkt aan een variant die beter bestand is tegen deze schimmel, maar die is er nog niet.

Inventarisatielijsten

We hebben uiteraard weer inventarisatielijsten gemaakt. In het jaarverslag nemen die te veel plaats in. Maar belangstellenden kunnen deze opvragen bij mij of bij het secretariaat van de Natuurwerkgroep Liempde.

Jan van Dingenen

=====

GEBOORTEBOOM

Op 11 mei van dit jaar is Lisa geboren.

Nou kun je zeggen: so what? Maar Lisa is Lisa Eijkemans, de dochter van Katja de Groot en Dirk Eijkemans.

En stiekum waren wij hier als bestuur heel blij mee; we zijn er namelijk heilig van overtuigd dat er over een jaar of acht een klein Eijkemannetje (in dit geval een vrouwtje) zich als enthousiast lid aan gaat melden bij de Jeugdnatuurwacht in Liempde en daarna vrolijk doorstroomt naar de 'grote' Natuurwerkgroep Liempde. We denken dat de specialisatie van Lisa in de richting van vogels zal liggen, dus de continuïteit van de vogelwerkgroep is hiermee dan mooi gewaarborgd.

Omdat we zo blij waren met Lisa heeft het bestuur van de NWG een geboorteboom bij Katja en Dirk gepland voor Lisa. Deze geboorteboom voor Lisa zou eigenlijk een Populier moeten zijn. Populier staat o.a. voor decoratief, dapper (dat heeft ze in haar jonge leventje al bewezen!) artistiek, goed organiseren en heeft een plezierige omgeving nodig.

Dan is Lisa op Hofstad 10 op de juiste plek!

Toch hebben we voor een andere boom gekozen, want welke boom ligt meer voor de hand als je vader Eijkemans heet: inderdaad, de eik!

De eik, de koning der bomen, is één der traagst groeiende bomen; zijn hout wordt heel hard en brandt heel traag.

De druiden gaven les onder zijn bladerdak; de eik is dan ook het symbool van bescherming en het doorgeven van kracht en mystiek. De eik staat voor robuust karakter, dapper, sterk, meedogenloos, onafhankelijk, verstandig, houdt niet van veranderingen, houdt zijn voeten stevig op de grond, en is een actief persoon. De eik is optimistisch, tolerant en heel sociaal, blijft onder alle omstandigheden zichzelf en kan zich totaal wijden aan een bepaald doel. Een eik gaat niet bij de pakken neerzitten, is een actief persoon en stort zich vol enthousiasme op een nieuwe zaak.

Kijk, en zulke mensen zien we in de toekomst heel graag lid worden van de NWG.

Bernadette Roestenburg

JAARVERSLAG JEUGDNATUURWACHT 2015

- Op vrijdag 9 januari hebben we een nestkastje en wintervoedsel gemaakt voor de vogels onder leiding van Johan van Haaren.
- Zaterdag 7 februari zijn we op bezoek geweest bij de varkensboerderij van de fam. Vos. Zij wisten veel te vertellen en waren blij dat wij langs kwamen.
- Op zaterdag 28 maart hebben we met een aantal enthousiaste kinderen meegedaan met de landelijke opschoondag. De appelflappen na afloop smaakten heerlijk.
- Vrijdag 27 maart hebben we, samen met de bijenvereniging, honing uitgevuld van de bijenkast op ons akkerrandje. De kinderen vonden deze honig (gelukkig) veel lekkerder dan die uit de winkel.
- Op zaterdag 11 april zijn we met Daan Knoops weidevogels gaan kijken langs de Herscheweg. Ook de steenuil liet zich mooi bekijken.
- In mei hebben we afscheid moeten nemen van het Wachterspunt. Het pand waarin wij onderdak hadden werd verkocht. Voorlopig hebben we een opslag voor onze spullen bij het Wapen van Liempde.
- Zaterdag 20 juni was onze afsluiting. Eerst hadden we een wandeling op landgoed Velder met daarna een afsluitende picknick op ons akkertje
- In juli was de introductie op de basisschool om kinderen van groep 5 kennis te laten maken met de Jeugd natuurwacht. De kinderen konden vogels kijken, een bijenhotelletje maken, braakballen uitpluizen en water- en bodemdieren bekijken.
- Op 14 juli was de bijen activiteit met imkers en groep 7. Ondanks het slechte weer vonden de kinderen dit erg leuk.
- De inloopavond op vrijdag 4 september werd druk bezocht met veel nieuwe aanmeldingen. De ouders kunnen zo ook zien wat we doen en kennis maken met ons nieuwe onderkomen.

- De installatie van 15 nieuwe leden, door wethouder Peter vd Wiel, was op zondag 20 september. Het leden aantal kwam hiermee op 33. Hierbij vierden we meteen ons 25 jarig jubileum. Het weer werkte goed mee en ons Akkertje was een top locatie met al onze spinnen.
- Op 10 oktober zijn we met ruim 20 kinderen paddenstoelen gaan zoeken in de Geelders. Gelukkig was er veel variatie in paddenstoelen en veel kikkers.
- Op 24 oktober hebben we deelgenomen aan de Nacht van de Nacht. Het was een erg grote opkomst en als we de krant mogen geloven dan zitten er een aantal echte natuurkenners bij.
- Op 30 oktober kon er weer honing uitgevuld worden. Kinderen en ouders vonden dit weer erg leuk.
- Op 7 november hebben we meegeholpen met de Natuurwerkdag. Bij de zwaluw- wand is de houtwal weer afgezet. Voor een aantal kinderen was het te snel afgelopen.
- 11 december was de kerstmarkt. Hier kon iedereen vettaartjes versieren of een grotere taart kopen, wat weer mooi wat opleverde voor onze clubkas.
- Op 12 december hebben ze mezenkasten getimmerd bij Johan van Haaren en pinda's geregen. De winter kan dus beginnen.

WERKGROEP GIDSEN VAN NATUURWERKGROEP LIEMPDE

Het afgelopen jaar zijn er toch weer een paar aanvragen voor een wandeling onder begeleiding van een gids bij ons binnengekomen.

Jeanne Soetens en Karel Voets hebben een wandeling gedaan die via SPPILL aangevraagd is.

Jan van de Heijden heeft een wandeling voor een familie gedaan, deze aanvraag is aan Natuurwerkgroep Liempde gedaan.

Ook hebben Karel Voets en Ger van de Oetelaar een wandeling gedaan voor de gidsen uit de gidsenpoel. Dit met als doel de gidsen te laten ervaren hoe het is als je zelfstandig met een groep op pad gaat.

Waar let ik op, wat voor vragen kan ik krijgen en wat als men iets vraagt waar ik geen antwoord op kan geven. Dit zijn met name vragen waar een beginnende gids mee om moet leren gaan.

Het was voor de gidsen die mee zijn geweest een waardevolle ervaring, Er is vanuit de gidsen dan ook behoefte om dit vaker te doen.

SPPILL zal dit voorjaar met een gidsencursus starten over Natuur en Cultuur in Liempde en omgeving.

Deze cursus wordt verzorgd in samenwerking met Natuurwerkgroep Liempde, Kèk Liempt, Heemkundekring, IVN Best en Rooi en Brabants Landschap.

De gidsencursus bestaat uit een basiscursus en een cursus voor gevorderde, deze is bedoeld voor gidsen die al regelmatig wandelingen/rondleidingen verzorgen maar zich willen bijscholen.

In totaal kan SPPILL vijftig mensen opleiden. In maart gaat de eerst groep van start met 13 tot 15 personen. Voor de volgende cursus kunnen belangstellende zich aanmelden via info@sppill.nl.

JAARROGRAMMA 2015 NATUURWERKGROEP LIEMPDE

Aanvang lezingen: **20:00 uur** in Café 't Groene Woud

(tenzij anders vermeld)

Kasterensestraat 23 te Liempde

Vertrek wandelingen: **09:00 uur** bij Café 't Groene Woud tel 0411 631201

(tenzij anders vermeld)

www.natuurwerkgroepliempde.nl

e-mail: ifo@natuurwerkgroepliempde.nl

Dag	Datum	Activiteit	Door wie?	Contact-NWG
zaterdag	10 jan	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zondag	11 jan	Winterwandeling Eerdse Bergen	Fia Fiers	Ton Popelier
donderdag	15 jan	Lezing: "Bijen en pesticiden"	Toon Heesakker	Ton Popelier
zaterdag	7 febr.	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zondag	8 febr.	Wandeling De Gement	Jan vd Heijden/ Vogelwerkgroep	Martien Roestenburg
donderdag	26 febr	Lezing: "Oerrunderen in het Kempen-Broek"	Ger vd Oetelaar	Karel Voets
zondag	8 mrt	NK Heggenvlechten	Marius Grutters	Karel Voets
zaterdag	14 mrt	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
woensdag	18 mrt	Boomplantdag	bestuur	Karel Voets
donderdag	19 mrt	ALV/jaarvergadering SPILL	bestuur/ Lex Schregardus	bestuur
donderdag	26 mrt	Lezing: "Belevenissen in glibberig amfibieënland"	Jeanne Soetens/ Bert Vervoort	Ton Popelier
zaterdag	28 mrt	Afsluiting seizoen Kleine Landschaps Elementen / Landelijke Opschoondag	Eric van Oijen/ Engelie v.d.Pas	Eric van Oijen/ Ad de Kort
zondag	12 apr	Wandeling Heeswijkse Bossen	Mariëlle Koopman	Ton Popelier
donderdag	16 apr	Lezing "IONsecten"	Mart Schel	Ton Popelier
zondag	10 mei	Wandeling Nuenen Dommeldal	volgt	Martien Roestenburg
donderdag	21 mei	Lezing: "Spechtene; hothakkers van het bos"	Gerard Complet	Ton Popelier
zat/zon/	23-25 mei	Pinksterweekend	Maria Termeer	Martien Roestenburg
zondag	14 juni	Wandeling Mortelen (boomkickers)	Bert Vervoort/ Jeanne Soetens	Martien Roestenburg
vrijdag	3 juli	"Proeverij vas streekprodukten"	bestuur	bestuur
vrijdag	29 aug	Aftrap nieuw werkseizoen Kleine Landschaps Elementen (avond)	Eric van Oijen	Eric van Oijen

JAARROGRAMMA 2015 NATUURWERKGROEP LIEMPDE

Aanvang lezingen: **20:00 uur** in Café 't Groene Woud

(tenzij anders vermeld)

Kasterensestraat 23 te Liempde

Vertrek wandelingen: **09:00 uur** bij café 't Groene Woud tel. 0411 631201

(tenzij anders vermeld)

Dag	Datum	Activiteit	Door wie?	Contact-NWG
zondag	13 sept	Fietstocht "Peter zoekt de grenzen op"	Peter v.d. Wiel	Martien Roestenburg
donderdag	17 sept	informatie vanuit bestuur/ Films (Creyspot?Reeën)	bestuur/ Leo v.d.Veerdonk	Ton Popelier
zaterdag	19 sept	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zondag	11 okt	Herfstwandeling Kampina	Maarten en Anneke v.d. Waay	Martien Roestenburg
donderdag	15 okt	Lezing "Bomen over Bomen"	Rini Kerstens	Ton Popelier
zaterdag	17 okt	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zaterdag	24 okt	Nacht van de nacht	Martien Roestenburg/ Ad de Kort/ Ton Popelier	Martien Roestenburg/ Ton Popelier
zaterdag	7 nov	Nationale Natuurwerkdag	Eric van Oijen	Karel Voets
zondag	8 nov	Wandeling Grote Heide (Achelse Kluis)	volgt	Martien Roestenburg
donderdag	19 nov	Lezing "Vogeltrek"	Henk Sierdsema	Ton Popelier
zaterdag	21 nov	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zaterdag	12 dec	Werkochtend Kleine Landschaps Elementen	Eric van Oijen	Eric van Oijen
zondag	13 dec	Wandeling De Grote Waterloop / Vloevelden	Marinka de Wit/ Hans Bleumink	Karel Voets
donderdag	17 dec	Foto/dia-avond	Jeanne/Bert/Dirk	Karel Voets
zondag	27 dec	Busexcursie Vertrektijd en plaats wordt t.z.t. bekend gemaakt	Ton Popelier	bestuur

Voor meer informatie

www.natuurwerkgroepliempde en e-mail: info@natuurwerkgroepliempde.nl

INHOUDSOPGAVE

Boomplantdag	5
Geboorteboom	31
Inhoudsopgave	38
Jaarprogramma NWG 2015	36
Jeugd natuurwacht, jaarverslag.....	33
Natuurmomenten	9
Nestkasten	13
Pinksterweekend	17
Planten inventariseren	26
Publicatie Velder-Heerenbeek	15
Vogelwerkgroep, verslag	7
Voorwoord	3
Wergroep Gidsen	35
Wergroepen NWG.....	25

Printwerk: Kopie & Print d'n einder
Sluitappel 17a
5491 TS Sint-Oedenrode
tel. 0413-490951

